

Bilaga 11:3 till kommunstyrelsens protokoll den 25 maj 2005, § 8

PM 2005 RV (Dnr 331-1338/2003)

Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring

Skrivelse av Kristina Axén Olin (m)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelsen av Kristina Axén Olin (m) angående Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring avslås.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Bakgrund

Kristina Axén Olin (m) föreslår i en skrivelse av den 10 april 2003, *bilaga 2*, att Stockholms stad ska tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring. Enligt Axén Olin talar alla prognoser för såväl Sveriges som övriga Europas del för att behovet av fler som kan arbeta kommer att öka dramatiskt. Successivt ökar andelen av befolkningen som når pensionsåldern vilket starkt bidrar till utvecklingen. I Stockholm är det enligt Axén Olin redan svårt att rekrytera arbetskraft.

Remisser

Skrivelsen har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret, näringslivsnämnden, integrationsnämnden, utbildningsnämnden och socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att arbetskraftsinvandring på längre sikt kan behöva övervägas framförallt när det gäller rekrytering till bristyrken. Stockholms stad kan dock inte ses som en isolerad arbetsmarknad. En försöksverksamhet som motionären föreslår kan således inte begränsas till Stockholms stad utan borde åtminstone täcka hela länet.

Näringslivsnämnden anser att skrivelsen inte är klargörande vad gäller möjligheten att hantera de problem som är behäftade med liknande geografiskt avgränsade försök. Nämnden valde därför att inte ta ställning till förslaget i skrivelsen.

Integrationsnämnden avstyrker förslaget om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring och anser att någon särbehandling av Stockholm i förhållande till övriga Sverige inte bör ske.

Utbildningsnämndens uppfattning är att seriös arbetskraftsinvandring från de nya medlemsstaterna inte bör innebära några problem

Socialtjänstnämnden lämnade ärendet utan eget ställningstagande.

Mina synpunkter

Under de närmaste åren kommer en stor andel av stadens anställda att gå i pension och behovet av nyrekrytering ökar. Förmågan att klara personal- och kompetensförsörjningen i framtiden är avgörande för Stockholms stads möjligheter att tillgodose medborgarnas behov.

För hela staden krävs ett aktivt arbete med att rekrytera personal samt att ge utbildnings- och utvecklingsmöjligheter till befintlig personal för att göra staden till en attraktiv arbetsgivare. Kompetensfonden bidrar till kompetensutveckling och utveckling av metoder och system för att på sikt säkra en stabil och god kompetensförsörjning i stadens olika verksamheter.

I dagsläget har staden dock ett överskott av arbetskraft och många människor i staden är arbetslösa. De senaste årens lågkonjunktur har slagit hårt mot individer och grupper med en svag förankring på arbetsmarknaden. Jag anser därför att det i första hand bör prioriteras att vidta åtgärder för att bättre än idag ta vara på den arbetskraftstillgång som redan finns men som utnyttjas dåligt.

Jag är liksom skribenten bekymrad över att arbetskraftsbehovet kommer att öka när andelen av befolkningen som når pensionsåldern successivt ökar.

Jag utesluter inte att arbetskraftsinvandring kan bli aktuell i framtiden men jag anser då att det är viktigt att den som beviljas arbetstillstånd av arbetsmarknadsskäl får tillgång till det sociala trygghetssystemet på samma villkor som svenska medborgare. Det är också av största vikt att en sådan invandring inte blir ett hot mot arbetsrätt och kollektivavtal.

Liksom remissinstanserna påpekar låter sig ett försök med arbetskraftsinvandring begränsat till Stockholms stad svårligen göras. I dagsläget anser jag det alltså inte aktuellt att tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta följande

Skrivelsen av Kristina Axén Olin (m) angående Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring avslås.

Stockholm den 4 maj 2005

ROGER MOGERT

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. bifalla skrivelsen angående Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring, samt
2. därutöver anför följande

Efter två år kommer ett svar på skrivelsen om att till regeringen ansöka om att göra Stockholm till en försökskommun för arbetskraftsinvandring. Intresset för att långsiktigt ta tag i framtidens rekryteringsfrågor till stadens verksamheter är från vänstermajoritetens sida inte särskilt stort. Det akuta behovet av att rekrytera personal utomlands just nu är inte lika stort som för två år sedan eftersom arbetslösheten under vänsterstyret ökat med nära 30 procent och socialbidragskostnaderna med 9 procent. Ett stort antal personer borde därför vara anställningsbara ur ett kort och medellångt perspektiv.

Idén med att göra Stockholm till en försökskommun för arbetskraftsinvandring handlar i första hand om det långa perspektivet. De flesta remissinstanser är överens om att Stockholm

kommer att få betydande, allvarliga, rekryteringsproblem under den närmaste 10-årsperioden. Ur detta perspektiv skulle ett arbetskraftsinvandringsförsök vara värdefullt och kunna ligga till grund för ett framtida landsomfattande arbete.

Den utredning som de borgerliga partierna och miljöpartiet framtvingade kring arbetskraftinvandring våren 2003 kommer med sitt första delbetänkande den 31 maj. Uppenbart ville inte vänstermajoriteten invänta de slutsatser utredningen hittills kommit fram till innan frågan om försökskommun skulle avgöras i Stockholm.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Mikael Söderlund*, *Kristina Alvendal* och *Rolf Könberg* (alla m), *Ulf Fridebäck* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Kristina Axén Olin (m) föreslår i en skrivelse (10/4 2003) att Stockholms stad ska tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring. Enligt Axén Olin talar alla prognoser för såväl Sveriges som övriga Europas del för att behovet av fler som kan arbeta kommer att öka dramatiskt. Successivt ökar andelen av befolkningen som når pensionsåldern vilket starkt bidrar till utvecklingen. I Stockholm är det enligt Axén Olin redan svårt att rekrytera arbetskraft.

REMISSER

Skrivelsen har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret, näringslivsnämnden, integrationsnämnden, utbildningsnämnden och socialtjänstnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 juni 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

I skrivelsen (10/4) föreslår Kristina Axén Olin (m) att staden skall tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring.

En rad insatser pågår i staden i syfte att underlätta rekrytering av arbetskraft. Kompetensfonden, hälsoprojektet "Arbetsplats Stockholms stad" och särskilda aktiviteter för invandrare är några exempel på hur staden arbetar med att möta nuvarande och kommande arbetskraftsbrist.

Stadsledningskontoret anser att arbetskraftsinvandring kan vara en åtgärd för att klara framtida personalbehov framförallt när det gäller rekrytering till bristyrken. Stockholms stad kan dock inte ses som en isolerad arbetsmarknad. En försöksverksamhet som motionären föreslår kan således inte begränsas till Stockholms stad utan borde åtminstone täcka hela länet.

Ärendets beredning

Skrivelsen (10/4 2003) om Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring av Kristina Axén Olin (m) har remitterats till stadsledningskontoret. Ärendet har beretts inom finansavdelningen.

Bakgrund

I mars lade fem partier moderaterna, folkpartiet, kristdemokraterna, centern och miljöpartiet ett gemensamt uppdrag i socialförsäkringsutskottet om att regeringen ska tillsätta en utredning om hur arbetskraftsinvandringen ska utformas. Med utgångspunkt i ovanstående pekar Kristina Axén Olin (m) i sin skrivelse (10/4) på framtida problem att rekrytera arbetskraft och föreslår att staden skall tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring.

Stadsledningskontorets förslag

Staden står inför stora rekryteringsbehov under de kommande åren. De demografiska förändringarna kommer att ha stor betydelse för utvecklingen på arbetsmarknaden i framtiden. I staden är var fjärde person av alla tillsvidareanställda den 1 januari 2001 55 år och äldre, och alltså ålderspensionärer inom en 10-årsperiod. Äldreavgångarna från arbetsmarknaden blir betydligt större än inflödet av ungdomar under flera år. Det råder redan idag viss arbetskraftsbrist inom den offentliga sektorn. Enligt länsarbetsnämndens senaste prognos råder det stor brist på personal i Stockholms län inom barnomsorg och även inom övrig vård och omsorg.

Stadsdelsnämnderna upplever redan idag stora svårigheter att rekrytera personal. Stadsdelsnämnderna uppger att de löser rekryteringssvårigheterna genom att sänka rekryteringskraven, hyra in personal och öka övertidsuttaget. Vilket på sikt får konsekvenser för kvalitén i servicen

samt ökade kostnader för staden. Facknämndernas behov av arbetskraft är mycket liten jämfört med stadsdelsnämnderna.

För hela staden krävs ett aktivt arbete med att rekrytera personal samt att ge utbildnings- och utvecklingsmöjligheter till befintlig personal för att göra staden till en attraktiv arbetsgivare. En rad insatser pågår, som exempel kan nämnas kompetensfonden som inrättades i samband med budget 2003. Fonden skall ge möjlighet till kompetensutveckling och utveckling av metoder och system för att på sikt säkra en stabil och god kompetensförsörjning i stadens olika verksamheter.

Insatser för att underlätta den framtida generationsväxlingen

Genom en ny bestämmelse i Lagen om anställningsskydd har arbetstagare i staden fr. o. m. januari 2003 rätt att vara kvar i sin anställning till 67 års ålder. I stadens utredning "Förlängt yrkesliv i Stockholms stad" redovisas förslag på åtgärder som på olika sätt kan bidra till att erfarna medarbetare stannar i yrkeslivet längre.

Sjukfrånvaron bland de anställda i Stockholms stad stiger, det är framför allt långtidssjukfrånvaron som ökar, även om ökningstakten har avtagit. Kommunfullmäktige har mot bakgrund av den negativa sjukfrånvaroutvecklingen initierat hälsoprojektet "Arbetsplats Stockholms stad" som syftar till att minska sjukfrånvaron i staden. Insatser kommer att bedrivas på flera olika plan som friskvård, rehabilitering, förbättrad arbetsmiljö etc.

Arbetslösheten bland invandrare måste minska. Arbetslösa invandrare utgör redan idag en stor arbetskraftsreserv. Att öka förvärvsfrekvensen bland invandrare och flyktingar får direkt återverkningar på arbetskraftsbristen. En tröskel att komma över är oftast språkbarriären. Det är viktigt att särskilda insatser för att förbättra sfi-undervisningen för utländsk vårdpersonal genomförs varvat med praktik. Stadens rekryteringsprojekt kombinerat med undervisning i yrkessvenska är ett exempel på hur staden genom olika matchningsinsatser kopplar ihop arbetslösa invandrare med arbetsplatser med rekryteringsbehov.

Arbetsmarknadens behov av arbetskraft måste kunna tillgodoses på olika sätt. På längre sikt kan arbetskraftsinvandring behöva övervägas framförallt när det gäller rekrytering till bristyrken. Stockholms stad kan dock inte ses som en isolerad arbetsmarknad. En försöksverksamhet som motionären föreslår kan således inte begränsas till Stockholms stad utan borde åtminstone täcka hela länet.

I dag är det tillfälliga arbetstillståndet begränsat till vissa yrken och bestämda arbetsgivare. Det finns svårigheter när det gäller att definiera bristyrken eftersom det som är bristyrke idag inte nödvändigtvis är det i framtiden. Ett mer flexibelt regelsystem och tillämpning av regler för arbetstillstånd för täckande av tillfälligt brist är därför önskvärt. De som invandrar till Sverige för att arbeta skall ha samma rättigheter och skyldigheter som andra på den svenska arbetsmarknaden. Arbetsmarknadens parter har ansvar att arbetsrätten inte urholkas.

Vidare krävs krav på att arbetstillstånd endast skall ges till dem som tar ett arbete i Sverige som de kan försörja sig på, alternativt ett heltidarbete med lön i nivå med vad som är normalt för branschen i fråga, v.g. se stadsledningskontorets yttrande över betänkandet "EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet" SOU 2002:116 (Dnr 393-333/2003).

Inom vård- och omsorgssektorn är det dessutom angeläget att de högt ställda kraven på kvalitet i verksamheterna kvarstår. Det innebär bl. a. att den personal som genom arbetskraftsinvandring skulle rekryteras till stadens verksamheter är kvalificerad och har den utbildning och kunskaper i svenska språket som arbetet kräver.

Näringslivsnämnden beslutade den 13 maj 2003 att som svar på remissen överlämna och återopla näringslivskontorets tjänsteutlåtande samt att därutöver anföra följande:

Skrivelsen från Kristina Axén Olin är i många avseende otydlig. Det gäller t.e.x. frågan om hur en modell med en försökskommun för arbetskraftsinvandring skulle kunna utformas. Skrivelsen är inte heller klargörande vad gäller möjligheten att hantera de problem som är behäftade med liknande geografiskt avgränsade försök. Nämnden har därför valt att inte ta ställning till förslaget i skrivelsen.

Reservation anfördes av *Mikael Söderlund m fl* (m) till förmån för eget förslag till beslut (*bilaga 1*).

Reservation anfördes av *Karl Bern* (fp) och *Johan Davidsson* (kd) till förmån för eget förslag till beslut (*bilaga 1*)

Näringslivskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

I en skrivelse till kommunstyrelsen föreslår oppositionsborgarrådet Kristina Axén Olin att kommunstyrelsen tillskriver regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring. Näringslivskontoret konstaterar att frågan om tillgång på arbetskraft och företagens kompetensförsörjning är viktig för Stockholms näringsliv. Kontoret ser därför positivt på ett aktivt förhållningssätt från kommunens och regionens sida när det gäller arbetskrafts- och kompetensinvandring inklusive förslag, som kan förenkla för företagen att rekrytera utländsk kompetens. Utöver de behov inom vård och omsorg som lyfts fram i skrivelsen är det enligt kontorets bedömning viktigt att underlätta rekrytering av spetskompetens inom kunskapsintensiva branscher.

Ärendets beredning

Näringslivsnämnden har fått en skrivelse från Kristina Axén Olin om Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring på remiss från kommunstyrelsen. Socialtjänstnämnden, arbetsmarknads- och integrationsnämnden samt utbildningsnämnden har även fått skrivelsen på remiss.

Bakgrund

Utredningen om ”EU:s utvidgning och arbetskraftens rörelser” (SOU2002:116) överlämnades i januari 2003 till regeringen. I utredningen framförs ett antal förslag som främst syftar till att underlätta för medborgare i kandidatländerna att arbeta i Sverige. I mars lade fem partier moderaterna, folkpartiet, kristdemokraterna, centern och miljöpartiet ett gemensamt uppdrag i socialförsäkringsutskottet om att regeringen ska tillsätta en utredning om hur arbetskraftsinvandringen ska utformas. Med utgångspunkt i ovanstående pekar Kristina Axén Olin i sin skrivelse till kommunstyrelsen på problemen att rekrytera arbetskraft särskilt med hänsyn till pensionsavgångar och sjukskrivningar. Axén Olin menar därför att Sverige bör skapa regler som underlättar för arbetskraftsinvandring. Med hänvisning till att Stockholm är den kommun, där behovet av arbetskraft är störst både i nuläget och på lång sikt, föreslår Axén Olin att Stockholm blir försökskommun för arbetskraftsinvandring

Förvaltningens förslag

Näringslivskontoret har i flera sammanhang pekat på att behovet av kompetent arbetskraft är avgörande när det gäller näringslivets utveckling och tillväxt. Åtgärder för att underlätta rörligheten på arbetsmarknaden inom EU och förenkla regelverket kring arbetskraftsinvandring är i det perspektivet angelägna. Regelverket är huvudsakligen nationellt och inte anpassat till specifika förhållanden i olika regioner och för olika branscher.

Förutom de behov inom vård och omsorg som lyfts fram i skrivelsen till kommunstyrelsen menar kontoret att särskild uppmärksamhet bör ges åt möjligheterna att rekrytera spetskompetens inom kunskapsintensiva branscher. Den nedgång av antalet arbetstillfällen, som nu skett inom It och telekombranscherna i samband med lågkonjunkturen, gör tidigare problem med arbetskraftsrekrytering inom dessa områden mindre akuta. På sikt pekar dock prognoserna på behov av att rekrytera kompetens inom samtliga kunskapsintensiva branscher. Enligt länsarbets-

nämndens företagsenkät för år 2003 är Stockholmsföretagen försiktigt optimistiska och hälften tror att de kommer att öka personalstyrkan under året.

Stockholm befinner sig i knivskarp konkurrens om kompetenta individer med många andra länder inom och utanför EU. I länderna runt Östersjön agerar många nationer betydligt mer aktivt än Sverige för att etablera samarbeten kring kompetensutbyte och kompetensrekrytering. Uppställningen från nationella regeringar, kommuner och näringsliv är många gånger imponerande. Detta stöd är framförallt av betydelse för små och medelstora företag. Kontoret ser därför positivt på ett aktivt förhållningssätt från kommunens och regionens sida när det gäller arbetskrafts- och kompetensinvandring inklusive förslag, som kan förenkla för företagen att rekrytera utländsk kompetens.

Integrationsnämnden beslutade den 22 maj 2003 att föreslå kommunstyrelsen att avstyrka förslaget om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring samt överlämna integrationsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på skrivelsen.

Paul Lappalainen (mp) anmälde att han lämnade ärendet utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin m fl* (m) till förmån för eget förslag till beslut (bilaga 1).

Reservation anfördes av *Mikael Trolin* (fp) till förmån för eget förslag till beslut (bilaga 1).

Särskilt uttalande gjordes av *Teres Lindberg m fl* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) (bilaga 1).

Integrationsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Att Sverige och inte minst Stockholm är i behov av arbetskraft och att fri rörlighet ska råda på arbetsmarknaden är en uppfattning som integrationsförvaltningen delar med förslagsställaren och andra intressenter. Förvaltningen förordar ändå att det bör ske en successiv övergång till fri rörlighet för EU-medborgare från de nya länder som nu ansluts till EU, vilket också anförts i tidigare avlämnat remissvar om EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet. Någon särbehandling av Stockholm i förhållande till övriga Sverige bör inte ske.

Den tid som övergångsperioden medför bör Sverige använda till bygga upp strukturer för att dels hantera en ökad tillströmning av arbetskraft och dels vidta åtgärder för att bättre än idag ta vara på den arbetskraftstillgång som redan finns i landet men som utnyttjas dåligt. I Stockholm behövs tid för att bl.a. bygga bostäder.

Bakgrund

Förslag om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring

Kristina Axén Olin har i skrivelse till kommunstyrelsen den 10 april förslagit att kommunstyrelsen ska tillskriva regeringen om att göra Stockholm till en försökskommun för arbetskraftsinvandring. Bakgrunden är att fem partier den 25 mars lagt ett gemensamt uppdrag i socialförsäkringsutskottet om att regeringen ska tillsätta en utredning om hur arbetskraftsinvandringen ska utformas. Kravet från de fem partierna handlar inte om utan hur reglerna kring arbetskraftsinvandring ska utformas. Parallellt med den parlamentariska utredningen om hur arbetskraftsinvandring ska utformas bör regeringen också starta ett projekt där Stockholm blir försökskommun. Axén Olin menar att det är i Stockholm som behovet av arbetskraft är störst både i nuläget och på lång sikt.

Tio länder¹ har undertecknat fördrag om medlemskap

Vid ett informellt möte i Europeiska rådet om EU:s framtid den 16 april undertecknade de tio blivande medlemsländerna anslutningsfördraget.

Utredning om EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet (SOU 2002:116)

I utredningen sägs att även om rörligheten bland arbetstagare skulle bli större än i Europeiska unionen (EU) i dag ser utredaren inga risker för att den seriösa arbetskraftsinvandringen till Sverige från de nya medlemsländerna blir ett problem. Många arbetar redan här och gör en stor insats i bristyrken. Arbetsmarknaden bör därför öppnas omedelbart för seriös arbetskraftsinvandring från de nya medlemsländerna. Sverige bör emellertid sätta upp hinder för missbruk och brottslighet. Utredaren menar att missbruk av de sociala trygghetssystemen skulle kunna förekomma, och pekar på att Sverige kan använda sig av den möjlighet som övergångsreglerna ger att under två till sju år efter utvidgningen tillämpa svensk lagstiftning för att motverka detta.

Integrationsnämndens remissvar på utredning om "EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet (SOU 2002:116)

Integrationsnämnden beslutade 25 mars 2003 att som svar på remissen överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattat innebär tjänsteutlåtandet att förvaltningens grundinställning är att fri rörlighet ska råda på arbetsmarknaden. Sverige behöver arbetskraft. En successiv övergång till fri rörlighet förordas eftersom det måste finnas en beredskap och skapas strukturer som gör att vi klarar av att ta emot ny arbetskraft samtidigt som vi ska ta hand om den outnyttjade arbetskraftsreserv som finns och de som ofrivilligt arbetar i andra yrken är de är utbildade för. Vidare sägs att förutsättningar för en bra integration kommer kräva ett flertal integrationspolitiska insatser inom olika områden såsom arbetsmarknad, utbildning, socialtjänst, polis, kultur m.fl. med samordning över sektorsgränserna. Resurser bör också avsättas till utbildningsinsatser och opinionsbildande arbete för att motverka diskriminerande strukturer på arbetsmarknaden och samhället i övrigt, motverka främlingsfientlighet, belysa att arbetskraftsinvandring behövs för att vi ska klara tillväxt och offentlig service och att integration är en ömsesidig process m.m. Det handlar om ett brett opinionsarbete med många involverade aktörer

Mot integrationsnämndens beslut reserverade sig Mikael Trolin (fp) med hänvisning till eget anmält förslag som bl.a. innebar att fri rörlighet ska gälla för EU-medborgare från första dagen för EU-inträdet. Kristina Axén Olin (m) anmälde ett särskilt uttalande med samma innehåll som i skrivelsen om Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring och att fri rörlighet ska gälla för EU-medborgare från första dagen för EU-inträdet.

Förvaltningens synpunkter

Även om Stockholm och Sverige är i behov av arbetskraftsinvandring så måste beredskap och strukturer skapas för att ta emot ny arbetskraft samtidigt som inhemska svårigheter hanteras. Även den fråga som de fem partierna aktualiserar i socialförsäkringsutskottet om hur reglerna för arbetskraftsinvandringen ska utformas indikerar att de finns frågor som kräver en översyn och anpassning. Tillgången till bostäder behöver öka. Arbetsmarknadens funktionssätt och diskriminerande strukturer behöver bearbetas.

EU-kommissionen uppmanar Sverige² att vidta åtgärder som gör det mer lönsamt att arbeta. Kommissionen rekommenderar att Sverige ser över sitt skatte- och bidragssystem för att stärka svenskarnas motiv att arbeta. Det meddelar kommissionen i sin första rapport om riktlinjer och rekommendationer för sysselsättningen som i början av mars presenterades i samband med vårprognosen för euroområdet. Kommissionen betonar att det är viktigt att Sverige anstränger sig för att få in fler invandrare, unga och långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden. Inte minst måste landet sätta in åtgärder för att förbättra situationen för arbetstagarna för att på så vis minska det extremt höga antalet sjukskrivna. Kommissionens helhetsbetyg är att Sverige gott och väl uppfyll-

¹ Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern blir den 1 maj 2004 nya medlemsländer i EU.

² Källa: EU-kommissionens databas för pressinformation , IP/03/508

ler de mål kommissionen satt upp för en bra fungerande arbetsmarknad. Förhållandevis många svenskar har arbete, inte minst bland äldre och kvinnor. Men med tanke på en alltmer åldrande befolkning är det nödvändigt att Sverige börjar åtgärda sina problem redan nu.

Inget direkt samband mellan invandring och högre arbetslöshet

Det finns inga bevis för att det skulle finnas en direkt koppling mellan invandring och en ökning av arbetslösheten eller brottsligheten. Tvärtom är många invandrare villiga att ta jobb som EU-medborgarna inte själva vill ha. Det är en av slutsatserna i en EU-finansierad rapport, där resultaten från 17 olika forskningsprojekt sammanställts. Av rapporten framgår också att invandring inte skapar någon svart ekonomi. Sambandet är snarast det motsatta; finns det svartjobb i ett land, dras illegala invandrare dit.

Det händer saker

I vårpropositionen föreslogs t.ex. att man avser att öppna upp och utveckla arbetsmarknadsutbildningen genom bristyrkesutbildning för redan anställda. I budget 2004 för Stockholm stad sågs att staden har som mål att bygga 20 000 nya bostäder under perioden 2003-2006. Dessa åtgärder kan ses som några av de insatser som förvaltningen åsyftar då vi säger att det behöver skapas beredskap och strukturer.

Ovanstående pekar på att det finns saker som kan förbättras och underlätta såväl för den arbetskraft som redan finns här som kommande arbetskraftsinvandring. En del av de frågeställningar som EU:s utvidgning innebär har lyfts upp och börjat bearbetas och annat återstår. Detta kommer successivt att leda till förändringar av villkoren på den svenska arbetsmarknaden till gagn för såväl den arbetskraft vi redan har som arbetskraftsinvandrare. Den tid som övergångsperioden medför bör Sverige använda till se över rådande arbetsvillkor, bygga upp strukturer för att dels hantera en ökad tillströmning av arbetskraft och dels vidta åtgärder för att bättre än idag ta vara på den arbetskraftstillgång som redan finns i landet men som utnyttjas dåligt. I Stockholm behövs tid för att bl.a. bygga bostäder.

De begränsningar som föreslås i den fria rörligheten torde inte verka hämmande för seriösa arbetsgivare vars utgångspunkt är att erbjuda arbeten som innebär att arbetskraftsinvandrare ska ges möjlighet att försörja sig själv och sin ev. familj.

Förvaltningen förordar att det bör ske en successiv övergång till fri rörlighet för EU-medborgare från de nya länder som nu ansluts till EU, vilket också anförts i tidigare avlämnat remissvar om EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet. En särbehandling av Stockholm i förhållande till övriga Sverige bör inte ske.

Förvaltningens förslag

Integrationsförvaltningen föreslår att integrationsnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen att avstyrka förslaget om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring och överlämna integrationsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på skrivelsen.

Utbildningsnämnden beslutade den 24 maj 2003 att Förvaltningens tidigare yttrande avseende arbetskraftsinvandring inom förvaltningens verksamhetsområde enligt tjänsteutlåtande 2003-03-14 (Dnr 03-000/373:2) *Remissvar på betänkande (SOU 2002:116) EU:s utvidgning och arbetskraftens fria rörlighet* överlämnas som remissvar.

Reservation anfördes av Jan Björklund m fl (fp) och Jonas Vikman (kd) till förmån för eget förslag till beslut (bilaga 1).

Reservation anfördes av Mikael Söderlund m fl (m) till förmån för eget förslag till beslut (bilaga 1).

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* (mp) till förmån för eget förslag till beslut (bilaga 1).

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen har till Utbildningsnämnden 2003-03-20 lämnat synpunkter avseende arbetskraftsinvandring inom förvaltningens verksamhetsområde i ett yttrande över utredningen *EU:s utvidgning och arbetskraftens fria rörlighet* (SOU 2002:116). Förvaltningen hänvisar till dessa synpunkter som svar på skrivelsen om Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring.

Bakgrund

I en skrivelsen (10/4) föreslås kommunstyrelsen i Stockholm tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring. Bakgrunden är bland annat innehållet i utredningen *EU:s utvidgning och arbetskraftens fria rörlighet* (SOU 2002:116). Utbildningsförvaltningen har till Utbildningsnämndens sammanträde 2003-03-20 lämnat ett förslag till yttrande över utredningen. Dessa redovisade synpunkter berör konsekvenserna av arbetskraftsinvandring inom förvaltningens verksamhetsområde.

Förvaltningens förslag

Utöver de synpunkter på arbetskraftsinvandring inom förvaltningens verksamhetsområdet som förvaltningen redovisat i sitt yttrande över utredningen *EU:s utvidgning och arbetskraftens fria rörlighet* (SOU 2002:116) har förvaltningen inget att tillägga som svar på skrivelsen om Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring. Förvaltningen hänvisar till synpunkterna i det tidigare yttrandet som remissvar.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 mars 2003 beträffande remissvar på betänkande (SOU 2002:116) *EU:s utvidgning och arbetskraftens fria rörlighet* har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

EU utvidgas 2004 med tio nya medlemsstater. Utgångspunkten är att medborgarna i de nya medlemsstaterna skall jämföras med övriga EU-medborgare redan från anslutningsdagen. När det gäller den fria rörligheten för arbetstagare har dock EU och kandidatländerna kommit överens om en möjlighet att tillämpa övergångsregler.

Utredaren ser inte några risker för problem inom ett seriöst arbetskraftsutbyte mellan Sverige och de nya medlemsstaterna. Problem kan dock uppstå på grund av skillnaderna i inkomst och välfärd mellan de nya medlemsstaterna och Sverige. Utredaren föreslår därför att Sverige skall utnyttja rätten att tillämpa övergångsregler med syfte att hindra ett missbruk av det svenska välfärdssystemet.

Utbildningsförvaltningen delar utredarens uppfattning att seriös arbetskraftsinvandring från de nya medlemsstaterna inte bör innebära några problem. Vid en framtida brist på lärare i Sverige kan utbildade lärare från EU-länder med tillräckliga svenskkunskaper utgöra en tillgång. Förvaltningen delar också utredarens uppfattning om att det finns en risk för att Sveriges välfärdssystem kan missbrukas och att brottsligheten kan komma att öka. Det kan därför vara klokt att försöka sätt upp hinder mot detta under den tillåtna övergångsperioden.

Bakgrund

Stockholms Stad har från utrikesdepartementet fått betänkandet *EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet* (SOU 2002:116) för yttrande. Ärendet har remitterats till utbildningsnämnden, näringslivsnämnden, socialtjänstnämnden, integrationsnämnden och stadsledningskontoret. Utbildnings-

förvaltningen har valt att endast kommentera de delar som har anknytning till förvaltningens verksamhet.

Arbetskraftens fria rörlighet inom den Europeiska Unionen

Arbetskraftens fria rörlighet är en av grundpelarna inom EU. Enligt artikel 39 i EG-fördraget skall fri rörlighet säkerställas för arbetstagare inom unionen. Den som är arbetstagare har rätt att ta med sig sin familj till värdlandet och familjemedlemmarna har i princip samma rätt till uppehållstillstånd och sociala förmåner som arbetstagaren.

En EU-medborgare som befinner sig i Sverige för att söka arbete skall försörja sig själv och har inte rätt att få bistånd från Sverige. Enligt den svenska socialtjänstlagen är det dock tillräckligt att en person vistas i Sverige för att han eller hon skall omfattas av reglerna och ha rätt till förmåner.

Språkkunskaper och specialkrav för vissa yrken

För att underlätta den fria rörligheten har EU enats om olika regler för erkännande av vissa examina och yrkesutbildning. Medlemsländerna har dock rätt att ställa krav på språkkunskaper för den som skall arbeta inom ett särskilt yrke.

Lärare omfattas av ett generellt EG-direktiv som ställer krav på värdlandet att undersöka om den sökandes kvalifikationer motsvarar de som enligt lag krävs i värdlandet. Det finns alltså ingen automatisk rätt till tillträde till övriga EU-länders arbetsmarknad för lärare.

I 2 kap 4 § skollagen (1985:1100) anges vem som är behörig att anställas som lärare, förskollärare eller fritidspedagog inom det offentliga skolväsendet. Enligt 4a § kan den som har en utländsk lärarexamen och uppfyller vissa krav erhålla ett behörighetsbevis. 4b § anger att för den som har ett annat modersmål än svenska, danska, färöiska, isländska eller norska kan behörighetsbevis endast utfärdas om han eller hon har de kunskaper i svenska som behövs. Behörighetsbevis utfärdas av Högskoleverket.

Möjlighet till övergångsregler

2004 kommer EU att utvidgas med tio nya medlemsstater. Genom medlemskapet kommer dessa länder att omfattas av EU:s gemensamma regelverk.

Utgångspunkten är att medborgarna i de nya medlemsstaterna skall jämföras med övriga EU-medborgare redan från anslutningsdagen. När det gäller den fria rörligheten för arbetstagare har dock EU och kandidatländerna kommit överens om att under en övergångsperiod på maximalt sju år acceptera vissa avvikelser från EG-rätten.

Det är upp till varje medlemsstat att avgöra om den vill begränsa tillträdet till sin nationella arbetsmarknad eller direkt öppna arbetsmarknaden för de nya medlemsstaterna på samma villkor som inom nuvarande EU.

Förslaget i betänkandet

Rörligheten på arbetsmarknaden inom EU är idag mycket liten. Även om rörligheten skulle bli större än idag ser utredaren ändå inte några risker för problem inom ett seriöst arbetskraftsutbyte mellan Sverige och de nya medlemsstaterna. Mot den bakgrunden anser utredaren att den svenska arbetsmarknaden i princip bör vara öppen för medborgare i de nya medlemsstaterna redan från anslutningsdatumet.

Problem kan däremot uppstå på grund av skillnaderna i inkomst och välfärd mellan de nya medlemsstaterna och Sverige. Det finns, enligt utredaren, en risk att organiserad brottslighet kan utnyttja detta förhållande genom att till exempel erbjuda fiktiva anställningar.

Eftersom det enligt EU:s överenskommelser med de blivande medlemsstaterna inte är möjligt att först öppna arbetsmarknaden fullständigt på prov, för att sedan införa nya strängare regler föreslår utredaren att övergångsregler skall införas för att förhindra eventuella missbruk av välfärdssystemet.

För att räknas som arbetstagare enligt EG-rätten krävs endast ett arbete omfattande tio timmar i veckan. Förslaget från utredaren går ut på att tillträde till den svenska arbetsmarknaden för

de nya medlemsstaterna endast skall ges till dem som tar ett arbete i Sverige som de kan försörja sig på, alternativt ett heltidsarbete med lön i nivå med vad som är normalt för branschen i fråga.

En kontrollmöjlighet införs genom att uppehållstillståndet begränsas till ett år som förlängs automatiskt med ett år i taget för den som fortfarande har ett arbete. Arbetsgivaren skall dessutom ha ett så kallat RSV-intyg, d.v.s. en deklaration från Riksskatteverket med uppgifter som skall underlätta Migrationsverkets bedömning av om arbetsgivaren kan betraktas som seriös.

Förvaltningens förslag

På grund av den geografiska närheten till några av de nya medlemsstaterna kommer stockholmsregionen med största säkerhet att beröras av EU:s utvidgning.

Utbildningsförvaltningen delar utredarens uppfattning att seriös arbetskraftsinvandring från de nya medlemsstaterna inte bör innebära några problem. Vid en framtida brist på lärare i Sverige kan utbildade lärare från EU-länder med tillräckliga svenskkunskaper utgöra en tillgång. Förvaltningen delar också utredarens uppfattning om att det finns en risk för att Sveriges välfärdssystem kan missbrukas och att brottsligheten kan komma att öka. Det kan därför vara klokt att försöka sätt upp hinder mot detta under den tillåtna övergångsperioden.

Socialtjänstnämnden beslutade den 13 juni 2003 att överlämna ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av *Peter Lundén-Welden m fl* (m), *Ann-Katrin Åslund m fl* (fp) och *Désirée Pethrus Engström* (kd) till förmån för eget förslag till beslut (bilaga 1).

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Som framgår av skrivelsen kommer behovet av arbetskraft att öka kraftigt de närmaste åren och det är redan nu svårt att rekrytera personal inom vissa sektorer. Ett sätt att klara de omfattande rekryteringsbehoven framöver skulle kunna vara genom arbetskraftsinvandring i enlighet med förslaget i skrivelsen. Inom vård- och omsorgssektorn är det dock angeläget att de högt ställda kraven på kvalitet i verksamheterna kvarstår och att den personal som rekryteras är väl kvalificerad.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänstnämnden för yttrande remitterat skrivelse från Kristina Axén Olin om Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring. Skrivelsen har också remitterats till integrationsnämnden, näringslivsnämnden, utbildningsnämnden och stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen.

Skrivelsen i sammanfattning

I skrivelsen anges att moderaterna, folkpartiet, kristdemokraterna, centern och miljöpartiet i mars la ett gemensamt uppdrag i socialförsäkringsutskottet om att regeringen ska tillsätta en utredning om hur arbetskraftsinvandringen ska utformas. Den just nu aktuella utredningen "EU:s utvidgning och arbetskraftens rörelser (SOU 202:116) konfirmerar arbetskraftsinvandringens enorma fördelar för vårt land och avfärdar helt den typ av skrämselfpropaganda som statsminister Göran Persson, LO och andra ägnade sig åt under valrörelsen.

Samtidigt diskuterar utredningen eventuellt missbruk av den friare rörligheten på arbetsmarknaden. Det är en befogad diskussion men de förslag som presenteras har karaktären av begränsningar till följd av ett svenskt välfärdssystem som inte är konstruerat att klara en öppnare värld.

Utvidgningen av den Europeiska Unionen är i grunden positiv och konsekvenserna av skeendet torde snarare leda till en större inrikespolitisk diskussion om hur det svenska välfärdssystemet bör vara utformat för att kunna fungera i det moderna Europa än införandet av diverse begränsningar i rörligheten. Detta är viktigt för att inte ge en grogrund åt en främlingsfientlig agitation baserad på avarter som inte är så svåra att förutse.

Alla prognoser för såväl Sveriges som övriga Europas del visar att behovet av fler som kan arbeta kommer att öka dramatiskt. Vi kommer helt enkelt att bli beroende av att människor från andra länder kommer hit och arbetar. Inte ens om vi lyckas nedbringa sjukskrivningar och förtidspensioneringar kommer det att vara tillräckligt för att öka sysselsättningsgraden så mycket att det kan kompensera behoven av arbetskraft. Inom vissa sektorer i Stockholm ser vi redan hur problematiskt det är att rekrytera arbetskraft. Det gäller ännu så länge främst omvårdnadssektorn. Både äldre- och barnomsorgen har exempelvis svårt att rekrytera kvalificerad personal.

Parallellt med den parlamentariska utredningen bör regeringen också starta ett projekt där Stockholm blir försökskommun för arbetskraftsinvandring. Det är i Stockholm som behovet av arbetskraft är störst både i nuläget och på lång sikt. Med anledning av ovanstående föreslås att kommunstyrelsen beslutar att tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring.

Förvaltningens synpunkter

Som framgår av skrivelsen kommer behovet av arbetskraft att öka kraftigt de närmaste åren och det är redan nu svårt att rekrytera personal inom vissa sektorer. Personalen inom Stockholms stad har generellt sett en hög åldersstruktur vilket gör att antalet pensionsavgångar kommer att vara betydande inom de kommande 10-15 åren. För att kunna möta de omfattande rekryteringsbehoven ställs stora krav bl a på att staden uppfattas som en attraktiv arbetsgivare för den kommande generationen. Det kan gälla frågor som arbetets organisation, inflytande över arbetstider och arbetsformer och möjligheten till vidareutveckling och utbildning i arbetet. Detta är också frågor som i hög grad behandlas inom ramen för den kompetensfond som inrättats i staden.

Ett sätt att klara de omfattande rekryteringsbehoven framöver skulle kunna vara genom arbetskraftsinvandring i enlighet med förslaget i skrivelsen. Inom vård- och omsorgssektorn är det dock angeläget att de högt ställda kraven på kvalitet i verksamheterna kvarstår. Det innebär bl a att den personal som genom arbetskraftsinvandring skulle rekryteras till stadens verksamheter är kvalificerad och, om så behövs, får den utbildning som arbetet kräver. I vård- och omsorgsarbete där mötet med människor är centralt är det också, enligt förvaltningens uppfattning, viktigt att den personal som rekryteras har goda kunskaper i svenska språket.

När det gäller övriga konsekvenser av arbetskraftsinvandring hänvisar förvaltningen till det yttrande över betänkandet "EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet" SOU 2002:116 som nämnden behandlade den 25 mars 2003.

RESERVATIONER M M

Näringslivsnämnden

Reservation anfördes av Mikael Söderlund m fl (m) enligt följande.

Näringslivsnämnden föreslås besluta

1. att tillstyrka Kristina Axén Olins förslag om att tillskriva regeringen om att göra Stockholm till en försökskommun för arbetskraftsinvandring.
2. samt att därutöver anförda följande:

Vi delar näringslivskontorets bedömning att Stockholm bör inta ett aktivt förhållningssätt när det gäller arbetskrafts- och kompetensinvandring. Som ett led i detta bör staden tillskriva regeringen om att starta ett projekt där Stockholm blir försökskommun för arbetskraftsinvandring.

Reservation anfördes av Karl Bern (fp) och Johan Davidsson (kd) enligt följande.

Näringslivsnämnden föreslås besluta

1. att som svar på motionen överlämna och i huvudsak återropa näringslivskontorets tjänsteutlåtande som svar på remiss från kommunstyrelsen,
2. samt att därutöver anförda följande:

Det är angeläget att arbetskraftsinvandring genomförs så snart som möjligt i hela landet. Detta är också inriktningen i det riksdagsbeslut som nyligen togs att tillsätta en utredning för att se över hur detta skall kunna göras. Detta utesluter dock inte att vi i Stockholm gör allt för att använda de möjligheter som idag ändå kan finnas.

Inom vården har arbetskraftsinvandring blivit ett allt vanligare sätt att lösa rekryteringsproblem – samtidigt finns det områden där denna möjlighet inte alls prövats.

Stockholm har stora rekryteringsproblem inom t ex barnomsorgen. Inom detta och andra områden bör stadens förvaltningar pröva möjligheten att rekrytera personal utomlands. Även om dagens regelverk sätter begränsningar bör staden betydligt mer aktivt använda sig av de möjligheter som trots allt kan finnas.

Att försöka skapa särskilda regler för just Stockholm kan vara vanskligt om man inte också är beredd att införa speciella begränsningar för rörelsefriheten hos dem som kommer hit. Reglerna för invandring är till sin natur främst en nationell angelägenhet.

Hellre än att införa olika försöksverksamheter bör nu all kraft inriktas på att så snabbt som möjligt förändra det nationella regelverket. I väntan på det bör alla krafter samverka för att dagens regler skall tillämpas så generöst som möjligt.

Stockholm Stad bör dessutom agera för att den beställda utredningen så snabbt som möjligt leder till konkreta beslut i riksdagen. På flera punkter bör man dessutom kunna agera innan utredningen blivit klar. Inom ramen för dagens regler finns det inslag som är uppenbart orimliga. Arbetstillstånd bör t ex kunna sökas i Sverige. Det finns ingen som helst anledning att t ex studenter från andra länder skall behöva återvända hem för att söka arbetstillstånd och för asylsökande som inte får sina asylskäl godkända är det än mer orimligt. Riksdagens borde dessutom omedelbart förlänga tiden för tillfälliga arbetstillstånd.

Ett initiativ från kommunstyrelsen i dessa frågor vore av stor betydelse för Stockholm.

Integrationsnämnden

Reservation anfördes av Kristina Axén Olin m fl (m) enligt följande.

1. att föreslå kommunstyrelsen att bifalla förslaget om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring,
2. att därutöver anföra följande:

I det korta perspektivet råder arbetskraftsbrist inom ett antal områden främst storstadsområden. I ett längre perspektiv kommer det att råda allvarlig arbetskraftsbrist inom en lång rad områden. Främst är det inom vård och omsorg som bristerna kommer att vara tydliga inom en 10-årsperiod. En åldrande befolkning kommer att kräva en helt annan omsorg än vad samhället kan erbjuda idag. Både när det gäller innehåll och service. Det är tämligen bråttom att börja planera för detta scenario och Stockholm lämpar sig utmärkt som studie- och försöksområde.

Reservation anfördes av Mikael Trolin (fp) enligt följande.

att som svar på motionen överlämna följande till kommunstyrelsen:

Det är angeläget att arbetskraftsinvandring genomförs så snart som möjligt i hela landet. Detta är också inriktningen i det riksdagsbeslut som nyligen togs att tillsätta en utredning för att se över hur detta skall kunna göras. Detta utesluter dock inte att vi i Stockholm gör allt för att använda de möjligheter som idag ändå kan finnas.

Inom vården har arbetskraftsinvandring blivit ett allt vanligare sätt att lösa rekryteringsproblem – samtidigt finns det områden där denna möjlighet inte alls prövats.

Stockholm har stora rekryteringsproblem inom t ex barnomsorgen. Inom detta och andra områden bör stadens förvaltningar pröva möjligheten att rekrytera personal utomlands. Även om dagens regelverk sätter begränsningar bör staden betydligt mer aktivt använda sig av de möjligheter som trots allt kan finnas.

Att försöka skapa särskilda regler för just Stockholm kan vara vanskligt om man inte också är beredd att införa speciella begränsningar för rörelsefriheten hos dem som kommer hit. Reglerna för invandring är till sin natur främst en nationell angelägenhet.

Hellre än att införa olika försöksverksamheter bör nu all kraft inriktas på att så snabbt som möjligt förändra det nationella regelverket. I väntan på det bör alla krafter samverka för att dagens regler skall tillämpas så generöst som möjligt.

Stockholm Stad bör dessutom agera för att den beställda utredningen så snabbt som möjligt leder till konkreta beslut i riksdagen. På flera punkter bör man dessutom kunna agera innan utredningen blivit klar. Inom ramen för dagens regler finns det inslag som är uppenbart orimliga. Arbetsstillstånd bör t ex kunna sökas i Sverige. Det finns ingen som helst anledning att t ex studenter från andra länder skall behöva återvända hem för att söka arbetsstillstånd och för asylsökande som inte får sina asylskäl godkända är det än mer orimligt. Riksdagens borde dessutom omedelbart förlänga tiden för tillfälliga arbetsstillstånd.

Ett initiativ från kommunstyrelsen i dessa frågor vore av stor betydelse för Stockholm.

Särskilt uttalande gjordes av Teres Lindberg m fl (s) och Ann-Margarethe Livh (v) enligt följande.

Vi har varit starkt kritisk till de modeller av arbetskraftsinvandring som presenterats på riksnivå av den politiska oppositionen. Vi menar att det är viktigt att avvisa import av arbetskraft med sämre rättigheter och lägre löner, eftersom arbetslösheten i en del andra länder kan användas för att underminera de rättigheter och den relativa sociala trygghet som arbetare i Sverige genom facklig kamp lyckats erövra.

Självfallet finns det dock inget egenvärde i att hindra människor från andra delar av världen att söka arbete i Sverige. Vänsterpartiet har också i en partimotion i riksdagen begärt en parlamentarisk utredning för att kartlägga ett eventuellt framtida behov av arbetskraftsinvandring. En sådan utredning måste också gälla hur en sådan arbetskraftsinvandring bäst regleras, om behov

visar sig föreligga. Om en framtida arbetskraftsinvandring skall komma i fråga, måste enligt vår uppfattning bl.a. följande villkor ställas:

- Arbetskraftsinvandring får aldrig bli en ursäkt för att inte lösa problemet för ex. invandrade som idag står utanför arbetsmarknaden eller kvinnor som ofrivilligt arbetar deltid. En intensifierad kamp mot diskriminering är således en nödvändig förutsättning.
- Arbetskraftsinvandring får inte ges en sådan inriktning att utvecklingsländer utsätts för en "brain-drain" på sin mest välutbildade arbetskraft.
- Den som beviljas uppehålls- och arbetstillstånd av arbetsmarknadsskäl skall ha tillgång till det sociala trygghetssystemet på oinskränkt samma villkor som svenska medborgare. Denna invandring får inte äga rum under sådana förhållanden att den kan utgöra ett hot mot kollektivavtal och arbetsrätt.
- Rätten för arbetstagaren att återförenas med kärnfamiljen i Sverige måste garanteras. Detta innebär att medföljande make/maka också ges arbetstillstånd. På så sätt kan faran att ett gästarbetarsystem uppstår undvikas.
- Det får inte ske någon sammanblandning mellan rätten till asyl och möjligheterna till arbetskraftsinvandring. En sådan sammanblandning skulle hota asylrättens integritet. Nuvarande bristande rättssäkerhet i asylprocessen kan aldrig lösas genom en alternativ möjlighet till uppehållstillstånd på arbetsmarknadsskäl. Detta skulle leda till svåra orättvisor och en osund hets att hitta arbete bland asylsökande. Den som anser sig vara hotad av tortyr i hemlandet är sannolikt beredd att godta slavliknande arbetsvillkor.
- Det bör röra sig om permanenta uppehållstillstånd för de personer som omfattas av arbetskraftsinvandringen.

I avvaktan på en utredning och utarbetande av ett regelverk enligt ovan avvisar vi det moderata förslaget om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Jan Björklund m fl (fp) och Jonas Vikman (kd) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföras:

Det är angeläget att arbetskraftsinvandring genomförs så snart som möjligt i hela landet. Detta är också inriktningen i det riksdagsbeslut som nyligen togs att tillsätta en utredning för att se över hur detta skall kunna göras. Detta utesluter dock inte att vi i Stockholm gör allt för att använda de möjligheter som i dag ändå kan finnas.

Inom vården har arbetskraftsinvandring blivit ett allt vanligare sätt att lösa rekryteringsproblem – samtidigt finns det områden där denna möjlighet inte alls prövats.

Stockholm har stora rekryteringsproblem inom t ex barnomsorgen och skolan. Inom dessa och andra områden bör stadens förvaltningar pröva möjligheten att rekrytera personal utomlands. Även om dagens regelverk sätter begränsningar bör staden betydligt mer aktivt använda sig av de möjligheter som trots allt kan finnas.

Att försöka skapa särskilda regler för just Stockholm kan vara vanskligt om man inte också är beredd att införa speciella begränsningar för rörelsefriheten hos dem som kommer hit. Reglerna för invandring är till sin natur främst en nationell angelägenhet.

Hellre än att införa olika försöksverksamheter bör nu all kraft inriktas på att så snabbt som möjligt förändra det nationella regelverket. I väntan på det bör alla krafter samverka för att dagens regler skall tillämpas så generöst som möjligt.

Stockholm Stad bör dessutom agera för att den beställda utredningen så snabbt som möjligt leder till konkreta beslut i riksdagen. På flera punkter bör man dessutom kunna agera innan utredningen blivit klar. Inom ramen för dagens regler finns det inslag som är uppenbart orimliga.

Arbetsstillstånd bör t ex kunna sökas i Sverige. Det finns ingen som helst anledning att t ex studenter från andra länder skall behöva återvända hem för att söka arbetsstillstånd och för asylsökande som inte får sina asylskäl godkända är det än mer orimligt. Riksdagens borde dessutom omedelbart förlänga tiden för tillfälliga arbetsstillstånd.

Ett initiativ från kommunstyrelsen i dessa frågor vore av stor betydelse för Stockholm.

Reservation anfördes av Mikael Söderlund m fl (m) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

1. att tillstyrka Kristina Axén Olins förslag om att tillskriva regeringen om att göra Stockholm till en försökskommun för arbetskraftsinvandring.
2. samt att därutöver anförda följande:

Arbetskraftsinvandring kan medföra en förstärkt möjlighet för stadens skolor och förskolor att rekrytera kompetent personal. Därför välkomnar vi att staden tillskriver regeringen om att starta ett projekt där Stockholm blir försökskommun för arbetskraftsinvandring

Reservation anfördes av Emilia Hagberg (mp) enligt följande.

Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta att utan eget ställningstagande överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Socialtjänstnämnden

Reservation anfördes av Peter Lundén-Welden m fl (m), Ann-Katrin Åslund m fl (fp) och Désirée Pethrus Engström (kd) enligt följande.

Socialtjänstnämnden föreslås besluta följande.

1. Kristina Axén Olins förslag tillstyrks om att tillskriva regeringen om att göra Stockholm till en försökskommun för arbetskraftsinvandring.
2. Därutöver anföras följande;

Stockholm bör inta ett aktivt förhållningssätt när det gäller arbetskrafts- och kompetensinvandring. Som ett led i detta bör staden tillskriva regeringen om att starta ett projekt där Stockholm blir försökskommun för arbetskraftsinvandring.

Skrivelse om Stockholm som försökskommun för arbetskraftsinvandring

Tisdagen den 25 mars, lade fem partier, moderaterna, folkpartiet, kristdemokraterna, centern och miljöpartiet, det vill säga en riksdagsmajoritet, ett gemensamt uppdrag i socialförsäkringsutskottet om att regeringen skall tillsätta en utredning om hur arbetskraftsinvandringen ska utformas. Kravet från de fem partierna handlar alltså inte *om* utan *hur* reglerna kring arbetskraftsinvandring skall utformas.

Den just nu aktuella utredningen "EU:s utvidgning och arbetskraftens rörelser" (SOU 202:116) konfirmerar arbetskraftsinvandringens enorma fördelar för vårt land och avfärdar helt den typ av skrämsepropaganda som statsminister Göran Persson, LO och andra ägnade sig åt under valrörelsen. I utredningen finns ingen antydning om att - som Persson förkunnade runt om i landet - det skulle råda en motsättning mellan nya och gamla invandrare, eller mellan nya arbetskraftsinvandrare och resten av arbetarkollektivet.

Samtidigt diskuterar utredningen eventuellt missbruk av den friare rörligheten på arbetsmarknaden. Det är en befogad diskussion men de förslag som presenteras har karaktären av begränsningar till följd av ett svenskt välfärdsystem som inte är konstruerat att klara en öppnare värld.

Utvidgningen av den Europeiska Unionen är i grunden positiv och konsekvenserna av skedet torde snarare leda till en större inrikespolitisk diskussion om hur det svenska välfärdsystemet bör vara utformat för att kunna fungera i det moderna Europa än införandet av diverse begärningar i rörligheten. Detta är viktigt för att inte ge en grogrund åt en främlingsfientlig agitation baserad på avarter som inte är så svåra att förutse.

Alla prognoser för såväl Sveriges som övriga Europas del visar att behovet av fler som kan arbeta kommer att öka dramatiskt. Vi kommer helt enkelt att bli beroende av att människor från andra länder kommer hit och arbetar. Inte ens om vi lyckas nedbringa sjukskrivningar och förtidspensioneringar kommer det att vara tillräckligt för att öka sysselsättningsgraden så mycket att det kan kompensera behoven av arbetskraft. Successivt ökar andelen av befolkningen som når pensionsåldern vilket starkt bidrar till utvecklingen.

Inom vissa sektorer i Stockholm ser vi redan hur problematiskt det är att rekrytera arbetskraft. Det gäller ännu så länge främst omvårdnadssektorn. Både äldre- och barnomsorgen har exempelvis svårt att rekrytera kvalificerad personal.

Sammantaget visar alla nu kända utredningar och fakta att vi i Sverige måste anpassa oss till en verklighet som innebär att vi relativt skyndsamt skapa regler som underlättar arbetskraftsinvandring. Utom tvivel är Stockholm och den övriga regionen det område i Sverige som först kommer - i vissa avseenden är det redan ett faktum - att efterfråga ny arbetskraft.

Parallellt med den parlamentariska utredning som regeringen nu mot sin vilja tvingas tillsätta om hur arbetskraftsinvandring skall utformas bör regeringen också starta ett projekt där Stockholm blir försökskommun för arbetskraftsinvandring. Det är i Stockholm som behovet av arbetskraft är störst både i nuläget och på lång sikt.

Jag föreslår med anledning av ovan anförda att kommunstyrelsen beslutar

Att tillskriva regeringen om att göra Stockholm till försökskommun för arbetskraftsinvandring

Stockholm 2003-04-10

Kristina Axén Olin